

महाराष्ट्र शासन कृषि विभाग

करडी पिकातील एकात्मिक पिक व्यवस्थापन

करडी हे रब्बी हंगामातील कमी खर्चाचे महत्त्वाचे तेलबिया पिक आहे. अवर्षण प्रवण क्षेत्रात कोरडवाहूमध्ये चांगल्या प्रकारे तग धरू शकते, तसेच ओलीताखाली सुध्दा हे पिक चांगले येऊ शकते. तिन पाण्याच्या पाळ्या देण्या इतपत ओलीत व्यवस्था असणा-या शेतक-यांसाठी ओलीताखाली करडी पिक घेणे अधिक फायदयाचे आहे. करडी तेलामध्ये मोठ्या प्रमाणात पॉली सॅच्युरेटेड फॅटी ॲसिड असल्यामुळे रक्तातील कॉलेस्ट्रॉलचे प्रमाण कमी होऊन हृदयविकाराचा धोका कमी होतो. याचा उपयोग ट्युमर, खोकला, श्वसनाचे आजार, रक्तातील साखरेचे प्रमाण कमी करण्यात मदत करते. करडीच्या फुलाचा उपयोग लाल व पिवळ्या रंगाचा डाय कपडयाकरीता व अन्नद्रव्यास रंग देण्याकरीता उपयोग होऊ शकतो. करडीच्या कोवळी हिरव्या पानाचा उपयोग भाजी म्हणून रोजच्या जेवणामध्ये करता येऊ शकतो. रब्बी इतर पिकाचे संरक्षण करण्याकरीता मुख्य पिकाच्या सभोवती संरक्षण पिक म्हणून उपयोग होतो.

अ.क्र.	बाब	निविष्ठा / तंत्रज्ञान
१	जमीन व हवामान	➤ मध्यम ते खोल, ओल टिकून ठेवणारी पंरतु चांगल्या निच-याची जमीन निवडावी. या पिकाला थंड हवामान मानवते अती थंडी किंवा अती उष्णतामान पिकाचे उत्पादनावर अनिष्ट परिणाम होते.
	पुर्व मशागत	➤ खरीप पिकाचे काढणीनंतर कमीत कमी मशागत करून जमीनीत ओलावा टिकून राहिल व उगवण चांगली होईल.
	भरखते	➤ शेणखत हेक्टरी ५ टन
४	बियाणे	➤ सुधारीत वाण - भारी जमीनीसाठी हेक्टरी १० किलो. ➤ मध्यम जमीनीसाठी हेक्टरी १२ ते १५ किलो. ➤ संकरीत वाण - हेक्टरी ७.५ किलो.
५	सुधारीत वाण	➤ करडी पिकाच्या आधिक उत्पादनासाठी सुधारित वाणची निवड करावी. ➤ अ) कोरडवाहू - ➤ एकेएस २०७ - फूलावर येण्याचा कालावधी - ७० ते ७५ दिवस, परिपक्व होण्याचा कालावधी - १२५ ते १३० दिवस, उत्पादन हेक्टरी १४ ते २० व्हिंटल, दाण्याचा रंग पांढरा , १०० दाण्याचे वजन - ६.५ ग्रॅम, तेलाचे प्रमाण - ३० टक्के. ➤ भीमा - फूलावर येण्याचा कालावधी - ७५ ते ८० दिवस, परिपक्व होण्याचा कालावधी - १३० ते १३५ दिवस, उत्पादन हेक्टरी १२ ते २० व्हिंटल, दाण्याचा रंग पांढरा , १०० दाण्याचे वजन - ६.० ग्रॅम, तेलाचे प्रमाण - ३० टक्के.

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ नारी -६ (बिनकाटेरी) - फूलावर येण्याचा कालावधी - ८० ते ८५ दिवस, परिपक्व होण्याचा कालावधी - १३५ ते १३७ दिवस, उत्पादन हेक्टरी १० ते १५ व्हिंटल, दाण्याचा रंग पांढरा , १०० दाण्याचे वजन - ४.३ ग्रॅम, तेलाचे प्रमाण - ३१ टक्के. ➤ पीकेव्ही पीक (एकेएस ३११) -फूलावर येण्याचा कालावधी - ७५ ते ८० दिवस, परिपक्व होण्याचा कालावधी - १३० ते १३५ दिवस, उत्पादन हेक्टरी १५ ते २१ व्हिंटल, दाण्याचा रंग पांढरा , १०० दाण्याचे वजन - ३.८ ग्रॅम, तेलाचे प्रमाण - ३२ टक्के. ➤ ब) संकरीत वाण ➤ नारी - एन एच १ (बिनकाटेरी) - फूलावर येण्याचा कालावधी - ७५ ते ७९ दिवस, परिपक्व होण्याचा कालावधी - १३५ ते १४० दिवस, उत्पादन हेक्टरी १५ ते १८ व्हिंटल, दाण्याचा रंग पांढरा , १०० दाण्याचे वजन - ४.३ ग्रॅम, तेलाचे प्रमाण - ३१ टक्के.
६	बिजप्रक्रिया	➤ पेरणीपूर्वी बियाण्यास अॅझोटोबॅक्टर + पीएसबी जिवाणु २०० ग्रॅम / १० किलो बियाणे, ट्रायकोडर्मा ४ ग्रॅम /किलो.
	पेरणीची वेळ	➤ सप्टेंबरचा चवथा ते ऑक्टोंबरच्या पहिल्या आठवडयात करावी.
७	पेरणी व पेरणीचे अंतर	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पेरणी दोन चाडयाच्या पाभरीने खोल करावी. ➤ ४५ से. मी. ते ३० सेमी.
८	आंतरपिक	➤ करडी पिक सलग न घेता + हरभरा ६:३ ओळी किंवा करडी + जवस ३:३ या प्रमाणत घ्यावे.
९	रासायनिक खते	➤ हे पिक रासायनिक खतास उत्तम प्रतिसाद देते कोरडवाहुकरीता ४० किलो नत्र, २५ किलो स्फुरद, प्रति हेक्टर द्यावे.
१०	विरळणी	<ul style="list-style-type: none"> ➤ उगवणीनंतर १० ते १२ दिवसांनी विरळणी करून दोन रोपातील अंतर २० ते ३० से.मी. ठेवावे. ➤ हेक्टरी झाडाची संख्या ७५००० ते १ लाख ठेवावी
११	आंतर मशागत	➤ आवश्यकतेनुसार १ ते २ वेळा निंदणी व डवरणी करून जमीन तण विरहीत व भुसभुसीत ठेवावी.
१२	तण व्यवस्थापन	➤ ओलीता खालील करडीमध्ये तणनाशकाची गरज भासल्यास पेरणीपूर्वी फ्लुक्लोरॅलीन १ किलो क्रियाशिल घटक (२ लिटर बासालीन) प्रति हेक्टरी ६०० ते ७०० लिटर पाण्यात मिसळून फवारावे.
१३	ओलीत	➤ या पिकास ३०, ५० आणि ६५ व्या दिवशी पाण्याच्या पाळ्या दिल्यास अधिक उत्पादन मिळते.
१४	कापणी व मळणी	➤ पिकांचे पाने आणि बोंडया पिवळ्या पडल्या नंतर कापणी करावी लहान लहान ठिग करून शेतात वाळण्यासाठी ठेवावे व काठीने बद्दुन किंवा श्रेषरने मळणी करून बी अलग करावे. कंबाईन हार्वेस्टरने सुध्दा कापणी व मळणी करणे सोईचे होते.

किड व रोग	किडीची ओळख	एकात्मीक व्यवस्थापन
मावा	उशिरा पेरणी केल्यास करडी पिकांवर मावा किडीचा प्रादुर्भाव मोठ्या प्रमाणावर येतो	डायमथोएट (रोगोर) ३०% प्रवाही ६६० मीली ५०० लिटर पाणी घेऊन हेक्टरी फवारावे किंवा फेन्थोएट २% डी पी २० किलो किंवा क्विनॉलफॉस १.५ % डी.पी. २० किलो ५०० लिटर पाण्यात घेऊन फवारावे.
मर	या रोगाचा प्रसार बियाणे व जमीनीतून होत असल्याने	ट्रायकोडर्मा ४ ग्रॅम प्रति किलो बियाणे घेऊन बिजप्रक्रिया करावी, रोगग्रस्त झाडे उपटून नष्ट करावी.

प्रकल्प संचालक, आत्मा तथा
जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, वाशिम
(नविन प्रशासकिय ईमारत, दुसरा मजला रुम नं. २०९, २१०, २११, २१२)
फोन नं. ०७२५२-२३५८१३, ई मेल -dsaowashim@gmail.com